



**BUSKERUD**  
FYLKESKOMMUNE

**NUMEDAL**  
MITT LOKALSAMFUNN



Universitetet  
i Sørøst-Norge

## **Delrapport 1: Prosjekt Nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse, Numedal**

### **Bakgrunn**

Folkehelse er med blant strategier og satsingsområder i kommunenes kommuneplaner. Kommunenes folkehelsekoordinatorer opplever imidlertid utfordringer med operasjonaliseringen, for å nå angitte mål. Blant aktuelle utfordringer og behov kan nevnes:

- Kommunene har varierende oversikt over helsetilstand og påvirkningsfaktorer som grunnlag for planlegging og prioritering av tiltak.
- Varierende bevissthet innenfor kommunens ulike fagenheter og øvrige organer om betydningen av folkehelsearbeidet og deres ansvar for medvirkning i dette.

I prosjektet har kommunene Nore og Uvdal, Flesberg og Rollag samarbeidet gjennom snart tre år. Vi har hatt som mål å se på modeller og metoder for samarbeid gjennom et vidt felles perspektiv, på tvers av kommuner og sektorer innenfor folkehelse og friluftslivet. Vi ser dette som et nyttig samarbeid med tanke på identitetsskaping, kompetanseutvikling og ressursutnyttelse. Tre små kommuner uten egne planer for sammenslåing, men med mange interkommunale felles funksjoner og -lokasjoner. Med 6700 innbyggere og 9000 hytter totalt vil Numedal samlet være Norges største hyttekommune, om vi legger dette perspektivet til grunn. Prosjektsamarbeid og kompetanseutvikling i fellesskap er til dels ønsket av våre ansatte, nødvendig i flg. kartlegginger og data innhentet fra innbyggerne.

### **Problemstilling**

Hovedproblemstillinger for utviklingsarbeidet er:

- Hvordan kartlegge og identifisere nærmiljøkvaliteter gjennom medvirkning fra lokalbefolkningen?
- Hvordan understøtte prosesser som gjør at folk flest får økt innflytelse over sin egen hverdag og sitt eget lokalmiljø?

### **Mål og målgrupper**

Mål for hovedprosjektet:

- Ha bidratt til gode nærmiljø og lokalsamfunn i Numedal som fremmer folkehelse
- Gjennom mer samordnet tilrettelegging for fysisk aktivitet og friluftsliv ha bidratt til økt bosteds- og besøksattraktivitet i Numedal, ha styrket det frivillige arbeidet og gitt økt grunnlag for næringsutvikling.

Innbyggerne i kommunene i Numedal er målgrupper. Det er ulik vektlegging og prioriteringer av gruppene. Ungdom har fokus i alle kommunene, fritidsbeboere og inkludering er også prioriterte. Nærmere beskrivelser under de enkelte kommunene.

## Eksterne samarbeidsparter i hovedprosjektet

Høgskulen for landbruk og bygdeutvikling (HLB)) [www.hlb.no](http://www.hlb.no)  
Internasjonalt institutt for seriøs oppmuntring (IISO) [www.iiso.no](http://www.iiso.no)  
Buskerud Fylkeskommune (BFK), Friluftsliv  
Geir Møller, Telemarksforskning  
Numedal videregående skole, Buskerud Fylkeskommune -  
Kongsbergregionen ([www.kongsbergregionen.no](http://www.kongsbergregionen.no)) -  
Reklamemakeriet, Rødberg ([www.reklamemakeriet.no](http://www.reklamemakeriet.no)) -  
Tweed Design AS ([www.tweeddesign.no](http://www.tweeddesign.no))

## Interne samarbeidsparter i hovedprosjektet

Kommunene i Numedal  
Numedalsutvikling IKS (avviklet pr 2017)  
Ansatte ved ulike virksomheter og avdelinger i kommunene i Numedal

**Organisering** . Hovedprosjektet er organisert med styringsgruppe bestående av tre rådmennene og representant fra Buskerud Fylkeskommune(BFK) samt konsulent. Prosjektet ledes av 50% prosjektleder på oppdrag fra BFK. I tillegg prosjektgruppe og lokale prosjektgrupper i kommunene. Lokal prosjektledere er frikjøpt 40%.

**Metoder** som er utprøvd/benyttet i medvirkningsarbeid i hovedprosjektet i Numedal og Uvdal: Tankefangst – a la «Open Space» og Dialogmøter i ulike former.

## Prosjekter og fellestiltak

### Kartlegging

*Grunnlagsdokument/Folkehelseoversikt* for Numedal. Utarbeidelse av et felles kunnskapsgrunnlag/folkehelseoversikt for kommunene i Numedal samt lokalt utfordringsbilde og ressurser. Sammenstilling av kvalitative og kvantitative data er spesielt vektlagt gjennom Tankefangst innhentet fra innbyggerne, Ungdata 2017 og Unicef's pilotkartlegging «Barnevennlige kommuner».

### Kompetanseutvikling

*Samfunnsentreprenørskap* (10stp) ble gjennomført med 26 deltagere og fire oppgaver fordelt på tre kommuner våren 2017.

*Kunsten å lede frivillige*.15t kurs våren 2018, kompetanseutvikling og inspirasjon for ansatte og frivillige ildsjeler i kommunene Flesberg, Rollag og Nore og Uvdal i regi av IISØ, Internasjonalt institutt for seriøs oppmuntring .

Temaer: Lederegenskaper og lederfokus – Kunsten å virke sammen på tvers, både internt og sammen med andre – Viktigheten av eierskap, ansvarliggjøring og prioritering.

## Tiltak

*Camp Numedal.* Aktivitetsdag for økt trygghet, kjennskap og vennskap på tvers av kommunene og i samarbeid med Numedal videregående skole - eneste videregående skolen i dalen - som arrangør.

*Interkommunalt Friluftsråd.* Etablering av interkommunalt friluftsråd har vært et felles ønske i Numedal. Denne etableringen utredes nå i 2018 fra Buskerud Fylkeskommune

## Måloppnåelse, resultater og videreføring av arbeidet

Medvirkningsarbeidet er både knyttet opp mot innbyggerne gjennom nærmiljø- og lokalsamfunnsutvikling, men også mot kompetanseutvikling blant ansatte og frivillige aktører i lag og foreningslivet.

Folkehelseoversikt er utarbeidet og formidles i flere sammenhenger og fora.

Enighet i kommunene om deltagelse i en ev satsing på interkommunalt friluftsråd.

Camp Numedal ble gjennomført etter lang prosess med skole/oppvekst og med suksess. 87% av elevene anbefaler oss å gjenta dette. Mange fikk nye venner.

Det innkalles til workshop i ledergruppene i desember for diskusjon og utarbeiding av forslag til videreføring av ulike temaer/områder og problemstilling for videreføring av prosjektet. Prosjektgruppa vil oppsummere og forelå for styringsgruppa i februar 2019.

## Produkter

*Nettsted og domene.* [www.mittnumedal.no](http://www.mittnumedal.no). Prosjektet vil søke å presentere alle sine resultater og rapporter på nettstedet som er videreutviklet i prosjektet.

*Logo og fargepalett* er utviklet med bakgrunn fra tidligere arbeid på nettsiden og ressursgrunnlaget som ble jobbet med i forbindelse med utredning omkring regionalpark i Numedal.

*Folkehelseoversikt/kunnskapsgrunnlag* for hele Numedal er utarbeidet med lokale tillegg fra kommunene som et utgangspunkt for senere tilpasninger og prosesser.

*Faglig sluttrapport* skal lages og presenteres ved prosjektets avslutning

*Erfaringskonferanse* gjennomføres 9.januar 2019 som vår avslutning på prosjektet i samarbeid med Distriktssenteret

Norsk versjon av «*Maptionnaire – plan with people*» skal utprøves og testes.

Digitalt verktøy for medvirkning inkl. veileder utvikles gjennom tjenestedesign som metode i regi av DOGA

*Rapporter* – kommunevise

*Film* fra CAMP NUMEDAL – en PILOT aktivitetsdag for 9.trinn er laget.

*Artikkelserie* fra Laagendalsposten –høst 2017/ vår 2018.

*Facebook side* Numedal – mitt lokalsamfunn



## Rollag kommune

Det kommunale folkehelseprosjekt i Rollag kommune blei initiert av folkehelsekoordinator og rådmannen med grunnlag i kommunens ansvar i å følge opp folkehelseloven og ha kvalitativ og kvantitativ kunnskap som suppleres i et grunnlagsdokument for folkehelse i Rollag kommune.

### Bakgrunn

Rollag kommune er en kommune med 1453 innbygger og ansatte i kommunale tjenester og administrasjon har gjerne flere oppgaver og et bredt spekter av ansvarsområder. Ved oppstarten av prosjektet i 2016 hadde Rollag kommune lite dokumentert kunnskap om det lokale utfordringsbilde samtidig som medvirkningsprosesser i kommunen blei gjennomført og følget opp på tradisjonelt hvis. En av utfordringer i Rollag kommune tilknyttet folkehelsearbeidet er at kommunen i administrativt arbeid få nyttiggjort seg i begrenset antall faktagrunnlag som for eksempel folkehelseoversikten som utgis via fhi.no Rollag kommune er avhengig av å skaffe seg kvalitativ kunnskap samt å legge til rette for en helhetlig dialog innad i kommunen og utad. En del av utfordringen i kommunen er begrenset ressurser i stillingsressurser som er tilknyttet kommunal planlegging.

### Problemstilling,

Legge til rette og skape bedre kunnskap og forståelse for medvirkningsprosesser i kommunalt arbeid og i lokalsamfunnet generelt.

Skape kunnskap og oversikt over lokale folkehelseutfordringer og status tilknyttet folkehelse. Formidle denne type kunnskap og lage struktur og rutiner hvordan kunnskap skal brukes og blir brukt i kommunal arbeid.

Stimulere til systematisk evaluering og oppfølging av tiltak, prosesser og prosjekter i kommunen.

### Mål og målgrupper

Mål: Skape oversikt og kunnskap over medvirkningsmetoder som kan brukes i det lokale arbeidet.

Målgrupper i kommunens arbeid har vært nye innbygger og innbyggergrupper i kommunen og barn og ungdom.

### Eksterne og interne samarbeidsparter

Samarbeidsparter intern i Rollag kommune er rådmannens ledergruppe samt ansatte som jobber konkret med utviklings- og prosjektarbeid i tidsperioden. Eksterne samarbeidsparter er organisert og uorganisert frivillighet samt næringslivet. Buskerud Fylkeskommune har i prosjektarbeidet vært en aktiv ressursperson. I enkelte prosesser har vi benyttet samarbeidspartner som FAUN Naturforvaltning, Trøbbelskyter og Asplan Viak.

## Metoder og organisering

I det lokale prosjektarbeid benyttet vi oss grunnleggende av «Tankefangst» som metode. Vi har i delprosjekter benyttet metoder som:

- Cafè modellen
- Spørreskjema
- Åpne møter med workshop
- Ungt entreprenørskap

Prosjektet er organisert med lokal prosjektgruppe og frikjøpt prosjektleder (40%). Prosjektgruppas har vært sammensatt med representanter fra de forskjellige avdelinger i kommunen og fungert som en støttegruppe for prosjektleder.

## Prosjekt og tiltak

*Prosjekt kunnskapsformidling og skape forståelse om folkehelsearbeid:* Lokal prosjektleder har jevnlig vært deltagende i rådmannsledergruppe møter samt møter med lokalpolitikker. Fokus på formidling av pågående arbeid i prosjektperioden samtidig som deltakerne har blitt utfordret på å videreføre arbeidet og implementere kunnskapsgrunnlaget i sitt arbeid.

*Prosjektet friluftsområder:* Prosessen satt i gang systematisk arbeid med friluftsområder i kommunen og satt pågående arbeid med kartlegging av friluftsområder og stier i kontakt med utviklings- og utformingsarbeid i samarbeid med frivillighet. Prosjektet er et samarbeid mellom kommunen, frivillighet og ungdommen/elever fra Veggli skole (herunder bruk av Ungt entreprenørskap).

*Prosjektet frivillighetspolitikk:* Med utforming av en frivillighetspolitikk blir folkehelsearbeid innad og utad i kommunen formulert. Dokumentet vil legge til rette for systematisk samarbeid fremover.

*Prosjekt medvirkning av ungdom:* Kunnskapsgrunnlaget stimulerte til formulering av en arbeidsgruppe «Attraktiv ungdomskommune» på tvers av ungdommen og ungdomspolitikker i kommunen. Kommunen har også gått i videre samarbeid med UNICEF til å bli godkjent som barnevennlig kommune.

## Måloppnåelse, resultater og videreføring av arbeidet

Forståelse av folkehelsearbeidet i alle enheter og ved politikker i kommunen.

Systematisk arbeid til friluftsområder i kommunen med formulering av statlig sikring av friluftsområder i kommunens arealplan.

Formulering av en helhetlig frivillighetspolitikk som vedtas politisk og legger grunnlag til videre arbeid. Kunnskapsgrunnlaget blir videre brukt i kommunalt arbeid, prioriteringer og fokusområder.

## Produkter

Friluftskartlegging. Sti- og løypeplan. Frivillighetspolitikk. Grunnlagsdokument folkehelse. Rapport fra arbeidsgruppen «Attraktiv ungdomskommune» som gi forslag til videre medvirkningsarbeid av og med ungdom.

Rapporter som omhandler forslag til videre prosjektarbeid i frivilligheten – forslag utforming Natur- og kulturstien i Veggli sentrum, Idèskisse Badeanlegg.

Kontaktinformasjon: Nadine Mielke, [nadine.mielke@rollag.kommune.no](mailto:nadine.mielke@rollag.kommune.no)



## NORE OG UVDAL KOMMUNE

### Nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse i Nore og Uvdal

#### Bakgrunn

Folkehelse er med blant strategier og satsingsområder i kommunens kommuneplan. Kommunens folkehelsekoordinator har opplevd utfordringer med operasjonaliseringen, (gjøre noe målbart ved observasjon eller eksperimentering) for å nå angitte mål. Blant annet er folkehelsearbeidet i betydelig grad avhengig av medvirkning fra frivillig sektor.

#### Problemstilling

Lokal: Hvordan kan kommunen bli bedre på medvirkning og hva slags metoder kan være de beste å bruke, hva vil det føre til av endringer?

#### Mål og målgrupper

Gjennom prosjektet ha bidratt til gode nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse spesielt for kommunens barn og unge, øvrige innbyggere og fritidsinnbyggere. Tilrettelagt for fysisk aktivitet og friluftsliv, ha bidratt til økt bosteds- og besøksattraktivitet og styrket det frivillige arbeidet og gitt økt grunnlag for næringsutvikling

#### Eksterne samarbeidspartnere:

Gjennom Visjon Rødberg, videreutvikling av Rødberg som kommunesenter har det vært samarbeid med arkitektfirmaet Snøhetta. Kommunen har også søkt og kommet med i European 15, en konkurranse for unge arkitekter. Buskerud fylkeskommune er også samarbeidspartner i dette prosjektet.

#### Interne samarbeidspartnere:

Lokale gård- og grunneiere, det lokale næringsliv, frivillige lag og foreninger deltar også i prosessen.

#### Metoder

1) *Folkemøter*. I forbindelse med rulleringen av kommuneplanens samfunnsdel har det vært holdt folkemøter rundt om i de forskjellige grendene.

Det har også vært egne møter for kommunens næringsliv, hytteinnbyggere og kommunens ansatte. Møtene ble holdt våren og sommeren 2018.

2) *Kafebord*. Nore og Uvdal kommune tester ut bruken av Kafebord som metode i forbindelse med et folkemøte med kommuneplanen for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv som tema. Møte holdes mandag 5. november.

3) *Gjestebud*. Det inviteres til gjestebud som en forlengelse av møtet 5. november. Meningen med dette er å gi mulighet for å konkretisere ønsker/tanker rundt om i de



forskjellige nærområdene.

4) *Barnetråkk*. Det planlegges å gjennomføre Barnetråkk som metode ved Uvdal skole. (5-7 klasse), samt en papirbasert utgave for 1.-4. trinn. Dette sees i sammenheng med nærmiljøtiltak som er under etablering, samt tilbakemelding fra UNICEF om barn og unges medvirkning i prosjekt «Barnevennlige kommuner»

5) *Ungt entreprenørskap*. Ungdomsprosjekt, gjennomført på ungdomstrinnet, Rødberg skole, der målet var å komme med forslag til aktiviteter sentrumsnært til Rødberg.

## Organisering

Prosjektet er organisert med lokal prosjektgruppe og frikjøpt prosjektleder (40%).

Prosjektleder har i perioder vært fordelt på 2 personer, med 20% på hver.

Prosjektgruppa har vært sammensatt med representanter fra de forskjellige avdelinger i kommunen og fungert som en støttegruppe for prosjektleder.

Medvirkningsarbeidet er både knyttet opp mot innbyggerne gjennom nærmiljø- og lokalsamfunnsutvikling i forbindelse med rullering av kommuneplanens samfunnsdel, men også mot kompetanseutvikling blant ansatte og frivillige aktører i lag og foreningslivet

## Prosjekt og tiltak

Det har vært gjennomført flere prosesser som har ledet fram til prosjekt og tiltak.

Gjennom ungt entreprenørskap kom det inn forslag til tiltak som har ført fram til søknad om penger til utendørs treningsapparater, fritidsaktiviteter i forbindelse med Grotta ungdomsklubb, ide om å utvikle en down-hill løype sentrumsnært til Rødberg, samarbeid med den lokale motorklubben. Prosessene har også medvirket til at det er satt i gang et prøveprosjekt med gratis skolemat en gang i uken, til alle elevene i grunnskolen i kommunen. På bakgrunn av at kommunen er langstrakt og har til dels dårlig utbygd offentlig kollektivtilbud, er det gått til anskaffelse av en «bygdebil». Denne skal brukes til å kjøre eldre og personer med nedsatt funksjonsevne, den skal også kunne nyttes av lag og foreningen til f.eks. å kjøre på trening eller andre idrettsarrangement.

## Måloppnåelse, resultater og videreføring av arbeidet

Gjennom prosjektet har man slik lokal prosjektleder ser det, oppnådd å sette i gang medvirkningsprosesser og prøveprosjekter i forhold til barn og unge.

Det bør skilles på metoder mellom barn/unge og voksne. Metoder som aktiviserer/ gjør at folk må forflytte seg/ snakke på tvers, på litt nye arenaer kan ofte sette kreativiteten i gang. Kafebord er et godt eksempel på dette. Det blir også viktig å gi informasjon tilbake til innbyggerne som har vært deltatt i de forskjellige prosessene.

Gratis skolemat til alle elevene i kommunens grunnskole har vært en stor suksess. Her blir det viktig å få dette inn i kommunens økonomiplaner.

Gjennom bygdebilen er det ønske om å imøtekomme behovet for et bedre kollektivtilbud til eldre, barn og unge. Kommunen har så langt bevilget et årlig driftstilskudd, dette bør også videreføres. Gjennom ungt entreprenørskap har man erfart at når ungdom kan la kreative tanker blomstre, gir det resultater.

Kontaktinformasjon:

Britt Guton Halland [britt.guton.halland@nore-og-uvdal.kommune.no](mailto:britt.guton.halland@nore-og-uvdal.kommune.no)



## Flesberg kommune

Nærmiljøprosjektet i Flesberg vil bidra i utviklingen av gode bo- og nærmiljøkvaliteter i tett-stedene våre i samarbeid med innbyggerne. Vi ønsker å mobilisere til engasjement for eget nærmiljø samt formalisere samarbeidet gjennom partnerskapsavtaler. Vi vil bistå lag og foreninger i søknader om tiltak, samt søke i fellesskap å kunne realisere gode tiltak.

*Kjerneområder:* Medvirkningsarbeid for steds- og identitetsutvikling.

### Problemstillinger

Hvordan kartlegge og identifisere nærmiljøkvaliteter gjennom medvirkning fra lokalbefolkningen?

Hvordan understøtte prosesser som gjør at folk flest får økt innflytelse over sin egen hverdag og sitt eget lokalmiljø?

### Mål og målgrupper

Innbyggerne i kommunen - med vekt på utvikling av forpliktende samarbeid med Bygdelag og Velforeninger. Ungdom og inkludering vil også være prioritert.

### Eksterne samarbeidsparter:

*Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), Ås.*

*Design og arkitektur Norge (DOGA) Oslo..*

*Miljødirektoratet og Buskerud Fylkeskommune.*

*Blefjell Løypeforening* var en viktig sparringpartner i utformingen av spørreskjema til hytteeiere på Blefjell

### Interne samarbeidsparter

*Bygdelag og Velforeninger* har vært våre primære samarbeidspartnere, som representanter for tettsted/bygda, og bidratt ekstra inn i medvirkningsarbeidet og lokal prosjektgruppe. Sted for oppstart av arbeidet og rekkefølge ble prioritert i et åpent møte november -16: Svene Vel, Flesberg Bygdelag, Lampeland Vel og Lyngdal Bygdelag.

*Ledergruppa i kommunen* er viktige samarbeidsparter internt for videreformidling og planarbeid basert på kunnskapen.

*Lokale gård- og grunneiere* er involvert i gjennom pilotprosjektet i «Utprøving av ny veileder for ferdselsårer».

### Organisering

Prosjektet er lokalt organisert med lokal prosjektgruppe og frikjøpt prosjektleder (40%). Prosjektgruppa har vært dynamisk sammensatt gjennom de ulike semestrene, knyttet opp mot medvirkningsprosessene omkring våre fire tettsteder/bygder og lokalsamfunn samt vårt oppdrag som pilotkommune i prosjekt Folkestråkk, gjennom Doga (Design og arkitektur Norge). Prosjektet har delvis finansiert en sommerjobber i pilotarbeidet «Utprøving av ny veileder for ferdselsårer»



## Metoder

Gjestebud. Flesberg kommune har testet ut og benyttet gjestebud som metode i to av våre tettsteder/ bygder; Svene (2017) og Flesberg (2018). Gjestebudrunde nummer to bygde på erfaringer fra første runde i Svene, men ble også utvidet til uformelt/uanmeldt møte med innbyggere.

*Spørreundersøkelse* (Survey) Flesberg kommune gjennomførte sin første spørreundersøkelse blant hytteiere/fritidsbeboere på Blefjell våren 2018 via Facebook. Kommunen har egen partnerskapsavtale med Foreningen Blefjell knyttet til løypekjøring og vedlikehold av vinterløyper på Ble. Foreningen var sparringpartner i tema og spørsmåls-utformingen

*Maptionnaire* – plan with people( [www.maptionnaire.com](http://www.maptionnaire.com))

Som pilotkommune i Folkestråkk gjennom DOGA tester vi nå denne nye metoden og verktøyet. Tema: Stevningsmogen Fritidspark og problemstilling: Hvordan få dette området på Lampeland til å bli et område for ALLE når ny skole, svømmehall og idrettshall er ferdig?.

*Tjenstedesign* som metode ble kommunen kjent med gjennom innledende arbeid i «Folkestråkk»

## Prosjekt og tiltak

Medvirkningsarbeid med ungdom fra Flesberg i kurset «Bymiljøet som sosial arena» og studentoppgaver fra kommunen

Gjestebud som metode på to tettsteder/bygder i samarbeid med velforening og bygdelag som en del av stedsutvikling

Initierte til reetablering av velforening og arbeid med partnerskapsavtaler

Pilotkommune i prosjekt «Folkestråkk» - utvikling av digitalt verktøy for medvirkning og Maptionnaire som metode

Pilotkommune i utprøving av «Ny veileder for ferdselsårer»

Spørreundersøkelse til hytteeiere på Blefjell via Facebook

Etablering av ungdomsråd i kommunen høsten 2018

## Måloppnåelse, resultater og videreføring av arbeidet

Med resultater fra gjestebud, ble prioriterte stier og løyper kartlagt med GPS og lagt ut på UT.no. Tilsvarende prioriteringer, arbeid og synliggjøring ble gjort med kommunens turkasser.

Resultatene fra Workshop i «Maptionnaire» med ulike grupper av befolkningen bringes inn i kommune planarbeidet som starter opp i 2019.

Innbyggerundersøkelser og spørreundersøkelser og ungdomsmedvirkning skal synliggjøres i kommuneplan med oppstart 2019. Det jobbes med vid. føring på mange områder; skoleutbygging, tettstedsutvikling og i planer.

Kontaktinformasjon: Frøydis Lislevatn, [Froydis.Lislevatn@flesberg.kommune.no](mailto:Froydis.Lislevatn@flesberg.kommune.no)